

Haller Károly, Kolozsvár városépítő polgármestere

<https://erdelyikronika.net/2019/02/09/haller-karoly-kolozsvar-egykori-polgarmestere>

Szerző: Fazakas László

(A cikkben Haller Károly, Kolozsvár egykori városépítő polgármesterére emlékezünk.)

Haller Károly 1836. október 14-én született Nagyszebenben. Előtanulmányait ebben a városban kezdte, majd a nagybányai minorita gimnáziumban folytatta. Érettségi oklevelet a szatmári Katolikus Főgimnáziumban kapott, ezt követően Budapesten tanult és szerzett jogi diplomát. Tanulmányai végeztével a nagyszebeni kincstári ügyészségnél helyezkedik el, pár év elteltével innen nevezték ki a kolozsvári jogakadémia tanárává, később az újonnan felállított tudományegyetem oktatója lett, ahol kereskedelmi jogot, ausztriai magánjogot és bányajogot tanított. Kolozsvárra érkezése után nem sokkal feleségül vette Mikó Rózát, majd pedig mint felelősségteljes, tudatos polgár, rögtön a város arculatának átalakításában vállalt vezető szerepet. 1865-ben megalapította a Sétatér Egyletet, majd 1869-ben a polgári lövöldét. Kezdeményezője és alapító tagja volt a Szépítő Egyletnek, ahol a templom körüli épületek lebontása, az Erzsébet sétaút, Erzsébet-szobor és Erzsébet-híd létesítésével járult hozzá a város arculatának a megújításában. Mindeközben, 1880-ban egy rövid időre elnyerte a rektori címet is.

Az 1884-es képviselő választásokon történt rendzavargások miatt lemondott Minorich Károly polgármester helyére, a fáradhatatlan munkásságáról már ismertté vált Haller Károlyt javasolta a Szabadelvű párt. A polgármesteri választáson kis különbséggel ugyan, de legyőzte a Függetlenségi párt jelöltjét Deáky Albertet (53 képviselőtestületi tag szavazott Hallerre, míg 48 Deáky Albertet támogatta).

Megválasztása után rögtön az ellenzéki sajtó keresztűzébe került. Leginkább azt kifogásolták, hogy nem mondott le az egyetemen betöltött tanári állásáról, ily módon városvezetői feladatait nem lesz képes megfelelő elhivatottsággal végezni. Olyanok is voltak, Bartha Miklóssal az élen, akik azt nehezményezték, hogy a tanári fizetése mellett a polgármesteri fizetésre is igényt tartott. A vádaskodások alaptalannak bizonyultak, hiszen Haller miniszteri jóváhagyással tanári állását ideiglenesen felmondta.

Az 1884. október 27-én tartott városi közgyűlésen kijelentette, hogy: „Csak rendszeres munkálatok által lehet a várost vonzóvá tennünk. Ha e célt elérhetjük, az áldozat bizonyára meghozza gyümölcseit. (...) A város közegészségügy, gazdasági és vagyonosodási érdekei

követelik a javasolt munkálatokat. (...) Tegyük széppé és vonzóvá a külső várost és meglátjuk, csakhamar föllendül az építkezési kedv karöltve a jó ízléssel.” Két évi polgármesteri tevékenysége alatt nem csupán megcáfolta az ellenzékiet, hanem az ellenzéki sajtót is a maga oldalára állította. A közbiztonság kérdése hozta meg számára az ellenzék szimpátiáját, mivel az ügy érdekében felutazott Budapestre, és ott személyesen győződött meg arról, hogy a Belügyi, a Közmunkaügyi-, és a Földművelésügyi Minisztérium tárgyalás alá bocsátotta a kérdést. A következő napokban az ellenzéki sajtó már a következőket írta a polgármesterről: „Ő mihelyt átvette a polgármesterséget, kötelességének tartotta, a város minden nagyobb ügyét, mely netalán szunnyadott, megint folyamatba tenni.”

A város közigazgatási befolyását sikerült növelnie azzal, hogy a postaigazgatóságot Nagyszebenből Kolozsvárra költöztették, emellett a honvéd laktanya felépítése szintén tovább erősítette a város központi szerepét. „...nagy része természetesen Dr. Haller Károly polgármestert illette, aki példás erélyével oda vitte a dolgot, hogy ami 15 éven keresztül vajúdott: a honvéd laktanya fölépítése, az ő hivatalosodása olyan rövid idő alatt tényé vált.” – írja az Ellenzék.

A város átalakítása és az infrastruktúra fejlesztése ugyancsak Haller Károly rövid polgármesteri ciklusához köthető. Jelentős szerepet játszott a város első vízművének megépítésében, melyet 1887-ben fejeztek be. Mandátuma alatt fogadták el a biztonságos és tervszerű építkezések szempontjából oly fontos építési szabályrendeletet, dekrétumot dolgoztak ki az engedélyhez kötött iparok tárgyában, határoztak a város pontos feltérképezéséről, létrehozták a Kissétateret, valamint döntés született a városi közvilágítás kiterjesztéséről is (korábban csak a város központi részei voltak kivilágítva). Jelentős előrelépés történt a Szamosra tervezett vashíd ügyében, mely a központ és a vasútállamos közötti nagyobb teherforgalom bonyolítása végett volt szükséges.

Ugyanekkor kezdődtek el az erdőigazgatósági és pénzügyi paloták építésének előmunkálatai. Kezdeményezte Monostor bekebelezését és az utcák átnevezését. Fontos intézkedéseket tettek a város köztisztaságának megóvására, a Malom utcában megnyílt a város első közfürdője, elrendelték a Trencsin téri „közszükségreszek” (városi toaettek) felállítását, továbbá határoztak a Kül-monostor és Kolozsmonostor közötti utcák gránit porondjárdával történő kiegészítéséről. Sikeres tárgyalásokat folytatott a római katolikus egyházzal és a mészáros társulatokkal a főtéri Szent-Mihály templom köré épített tákolmányok átalakításáról. Meggyeztek, hogy pavilonszerű épületeket emelnek fel, amelyeket vasráccsal kötnek össze, ugyanakkor a templom körüli épületeket csak 1890-ben sikerült eltávolítani.

Haller 1886-ban jelentette be lemondását, helyére Albach Gézát választották.

Sajtóhíresztelések szerint a Szabadelvű párt nyomására kényszerült visszavonulni, mivel nem volt hajlandó pártpolitikát folytatni. Ez azonban nem jelentette azt, hogy felhagyott volna a politikai szerepléssel. Képviselőtestületi tagként még hosszú évekig szolgált a várost.

A közélettől csak a századfordulót követően vonult vissza. 1906-ban egy súlyos műtéten esett keresztül, mely nem sokat javított az amúgy is rossz egészségügyi állapotán. 1910-ben Budapestre költözött, ettől kezdve csak ritkán jelent meg társaságokban. Ebben az évben kapta meg a Kolozsvár díszpolgára címet. Rá egy évre, 1911. feb. 7-én a betegségének a súlyosbodása következtében meghalt.